

Вальс-эцюд М.Бергера - гэта перш за ўсе вальс, тэматычны матэрыял якога дасяга ў актавах, таму перад студэнтам ставіцца задача авалодання актаўнай тэхнікай. Вобразнасць, а таксама выразнасць тэматычнага матэрыялу дазваляюць выкарыстоўваць яго ў педагогічнай практыцы.

Гаўрына Л.М.,
дацэнт

ВЫКАНАЎЧЫ І ІНТЭРПРЭТАЦЫЙНЫ АНАЛІЗ ПРАЦЭСУ ДЫРЫЖЫРАВАННЯ ЯК АБ'ЕКТ ТВОРЧАГА ПАЗНАННЯ

Попукі ў напрамку ўдасканалення тэарэтычнай базы навучання дырыжыраванню ідуць бесперапынна.

Навучанне па прынтцыпу «рабі, як я» ўсе менш задавальняе педагогаў. Вядома, што практычныя навыкі лепш засвойваюцца тады, калі маюцца пэўныя тэарэтычныя веды аб іх. Кожны педагог ведае, што ён хацеў бы перадаць сваім вучням, але не кожны ведае, як гэта лепш зрабіць. Тут патрэбны канкрэтныя метадычныя рэкамендацыі. Працэс навучання дырыжыраванню абавязкова павінен абапірацца на моцныя веды аб асаблівасцях выконваемых твораў.

Дырыжор за дырыжорскім пультам - гэта апошні этап вялікай папярэдняй працы, вынік вывучэння твора, увасабленне ў жэсце задач кіравання, глыбока прадуманай і ўспрынятай музыкі. Змест музыкі не ляжыць на паверхні рукапісу. Ноты - гэта ўсяго толькі патэнцыяльная крыніца інфармацыі, структурны каркас для выканання твора. У працэсе выканальніцкага аналізу партытура як аб'ект творчага пазнання не проста «пераносіцца ў галаву», а пераўтвараецца ў ёй, праламляецца праз вобразны строй, характар, вопыт і мастацкія ўстаноўкі дырыжора.

Літаратура па хоразнаўству і дырыжыраванню, вучэбныя праграмы па гэтых курсах дапамагаюць, але не ў той ступені, як хацелася б. Падручнікі па аналізе музычных твораў не могуць таксама цалкам задаволіць хормайстра, таму што курс аналізу музычных твораў з'яўляецца тэарэтычнай дысцыплінай, у працэсе вывучэння якой проста немагчыма ўсебакова раскрыць выканальніцкае асэнсаванне музычнага твора. Пытанні выканальніцкага аналізу распрацоўваюцца зараз, галоўным чынам, з боку структуры. Метадычных рэкамендацый аб далейшых шляхах удасканалвання навыкаў аналізу музычных твораў яшчэ мала. Нявырашаным застаецца кардынальнае складанае пытанне, пытанне аб тым, як навучыць прыемам глыбокага выканальніцкага аналізу, як навучыць выкарыстоўваць разнастайныя веды, як

звязаць усе гэта паміж сабою, навучыць бачыць за формай змест. Нам здаецца, што галоўным недахопам пры рабоце са студэнтамі ў вышэйшых навучальных установах з'яўляецца недаацэнка выкладчыкамі неабходнасці раскрыцця агульных філасофскіх, эстэтычных і музыказнаўчых катэгорый. Студэнты, атрымаўшы ў сярэдняй навучальнай установе паняцце аб музычна-харавой тэрміналогіі, умеюць дастаткова лёгка арыентавацца ў такіх «клетачках» канструктыўнай тканіны твора, як рытміка, акордыка, танальны план, дынаміка і інш. Валодаючы гэтым матэрыялам, студэнт дастаткова падрыхтаваны да засваення знешніх слабых формы. Горш ідуць справы, звязаныя з паняццем аб унутраных слаях формы, напрыклад кампазіцыйнай (з паняццем функцыянальнай значнасці састаўных яе частак), вобразным строем. У асноўным студэнты не вельмі добра разбіраюцца у пытаннях жанру і стылю. А што датычыцца пытанняў зместу, якія абапіраюцца на навуковыя распрацоўкі ў эстэтыцы, да іх студэнты падрыхтаваны яшчэ менш. Вучэбны курс эстэтыкі недастаткова звязаны з музычным мастацтвам, таму і эстэтычныя паняцці ў студэнтаў даволі абстрактныя. Задача выкладчыка - канкрэтызаваць іх у адносінах да харавога мастацтва. Не раз даводзіцца бачыць на іспытах студэнтаў, якія слаба валодаюць зместам твора. У гэтым выпадку ім няжка зразумець яго вобразную будову. Каб ліквідаваць адзначаны недахоп, трэба распрацоўваць глыбей праблематыку формы і зместу ў адносінах да харавога мастацтва, удасканальваюць метадыку раскрыцця гэтых праблем пры навучанні студэнтаў.

Савіна В.П.,
дацэнт

РАЗВІЦЦЕ ПРАФЕСІЙНЫХ ЗДОЛЬНАСЦЕЙ У ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ РЭЖЫСЁРА-ПЕДАГОГА

Да здольнасцей рэжысёра-педагога мы адносім яго таленавітасць, мэтанакіраванасць, працаздольнасць, правільную самаацэнку, апантанасць, умненне вобразна адлюстроўваць рэчаістасць, фантазію, вобразную памяць, мысленне, здольнасць абстрактную ідэю раскрываць у вобразнай форме, актыўную рэакцыю на тую ці іншую з'яву, тонкую адчувальнасць, агульнае эмацыянальнае ўспрыняцце рэчаістасці, актыўную жыццёвую пазіцыю. Сюды ўваходзяць і спецыфічныя мастацкія якасці асобы: тонкі густ, пачуццё меры, формы, рытму, паэтычнае пачуццё, здольнасць бачыць у штодзённым асаблівае, непаўторнае, а таксама комплекс спецыяльных рэжысёрскіх здольнасцей: інтэрпрэтарскіх, пастановачных, акцёрскіх,

педагогічных, арганізатарскіх. Дамінуючымі ў валітры здольнасцей рэжысёра самадзейнага тэатральнага калектыву з'яўляюцца цесна звязаныя між сабой педагогічныя і арганізатарскія якасці.

Развіццю прафесійных здольнасцей найбольш спрыяе інтэграцыя калектывнай і індывідуальнай творчасці, якая мае права на азначэнне як калектывна-індывідуальная.

Арганізацыя калектывна-індывідуальнай творчасці на занятках па рэжысуры можа мець месца толькі пры пэўных псіхалага-педагогічных умовах. Галоўная з іх наступная: прадмет рэжысуры павінен існаваць ва ўмовах найбольшай набліжанасці вучэбнай групы да работы тэатральнага калектыву, у якім усе пытанні вырашаюцца пры актыўным удзеле кожнага члена калектыву.

Мэта кіраўніка - садзейнічаць кожнаму кроку. Для гэтага неабходна наступнае.

- Усе педагогічныя, мастацкія мэты павінны быць адзінымі; калектывная творчасць і развіццё асобы могуць быць толькі ў атмасферы добраразумнасці, натрабавальнасці, прынцыповых адносін да пэўных жыццёвых з'яў, фактаў, падзей.

- Кожны творчы крок, пошук таго ці іншага вырашэння любой праблемы павінны знаходзіць падтрымку і становіць асэнку, нават калі пазней знойдзецца больш цікавая прашанова.

- Важнае месца павінен займаць дыскусійны прынцып. Прыняцце пэўнай прапановы даказваецца, узгадняецца з усімі ўдзельнікамі калектыву.

- Свабода выказванняў пры цягнімасці розных думак.

Калектывная мастацкая творчасць магчыма, калі існуе павага кіраўніка як да ўсяго калектыву, так і да кожнай асобы, існуе ўзасменная вера ў здольнасці кожнага.

Развіццю здольнасцей студэнта-рэжысёра шляхам арганізацыі калектывнай і індывідуальнай творчасці садзейнічаюць канкрэтныя прыклады фарміравання і ажыццяўлення задумы эцюда, нумара, прадстаўлення, спектакля з улікам трох пазіцый: 1) фарміраванне калектыву ў цэлым і актывізацыя творчых магчымасцей кожнага студэнта; 2) агульнае прафесійнае развіццё студэнта з выкарыстаннем прынятай метадыкі; 3) улік якасцей кіраўніка курса, педагога, якія неабходны для ажыццяўлення метаду калектывна-індывідуальнай творчасці і развіцця прафесійных здольнасцей рэжысёра-педагога.

Арганізацыя калектывна-індывідуальнай творчасці на занятках па рэжысуры садзейнічае фарміраванню наступных якасцей студэнтаў: актывнай жыццёвай пазіцыі, зацікаўленасці прафесіяй, прамаздольнасці, калектывізму, па-

чуццю адказнасці. Акрамя таго, гэта творчасць удасканалвае педагогічныя і арганізацыйныя здольнасці навучэнцаў, паляпшае маральна-псіхалагічны клімат ў групе.

Юркевіч В.І.,
выкладчык

УЗАЕМАСУВ'ЯЗЬ ТВОРЧЫХ МЕТОДАК У ПРАЦЭСЕ ВЫХАВАННЯ І РАЗВІЦЦЯ АСОБЫ СТУДЭНТАЎ І НАВУЧЭНЦАЎ СЯРЭДНІХ ШКОЛ

Праблема выхавання асобы - адна з найбольш складаных і вострых. Вынікі яе распрацоўкі знайшлі адлюстраванне ў многіх выданнях, дзе чалавек разглядаецца ў самых розных аспектах: філасофскім, сацыялагічным, псіхалагічным і інш. Але маральнаму аспекту ўдзяляецца недастатковая ўвага. Мараль можа функцыянаваць ў грамадстве пры ўмове, калі грамадскія патрабаванні прымаюцца, адбараюцца, захоўваюцца членамі гэтага грамадства, калі патрэба ў маральнасці становіцца ўласцівасцю кожнага чалавека. Узасмаадносінны людзей нараджаюць патрэбнасці ва ўзаемадапамозе, любові, сяброўстве, шчасці, у пошуках сэнсу жыцця. Задавальненне гэтых патрэбнасцей немагчыма без развіцця ў людзей чуласці, без павагі ўласнай і чужой годнасці, пачуццяў сумлення, гонару, адказнасці, абавязку. Выхаванне сапраўды духоўных патрэб асобы - цяжкая, комплексная задача. Духоўнае багацце, агульная культура людзей ёсць не толькі вынік уздзяння на іх знешняга асяроддзя, але і прадукт самавыхавання, самаразвіцця.

Ёсць пэўная неадпаведнасць паміж роствам інтэлектуальнага развіцця моладзі і яе эстэтычнай адукацыяй. Для паспяховага вырашэння данай праблемы неабходны тэарэтычныя і практычныя дысцыпліны ў школах, гімназіях, ліцэях. Гэта этыка, прадметы па музычна-рытмічнаму, фізічнаму выхаванню і інш. У нашым універсітэце гэта акцёрскае майстэрства, культура руху, культура мовы, этыкет, фальклор і інш.

У творчасці раскрываюцца таленты, імкненні чалавека. Творчасць як калектывная, так і індывідуальная разглядаецца намі праз маральна-псіхалагічныя аспекты.

Творчасць неабходна разумець шырока, менавіта як развіцце і аб'ектывізацыю ўсіх духоўных сіл чалавека.

Практыка пераконвае, што дзеля таго, каб стаць спецыялістам, прафесіяналам сваёй спрэжы, мала атрымаць вышэйшую адукацыю. Неабходна умсць выразна, вобразна, эмацыянальна і пераканаўча гаварыць, рытмічна рухацца, пластычна валдаць сваім целам. Правільныя манеры паводзін - гэта строга вы-